

RIGSADVOKATEN

August 2009
J.nr. RA-2008-120-0015

**Straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222
efter ændringen af bestemmelsen i 2002 og 2008**

1. Indledning

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven blev strafferammen i straffelovens § 222, stk. 1, hævet fra fængsel indtil 6 år til fængsel indtil 8 år. Endvidere blev strafferammen i straffelovens § 222, stk. 2, hævet fra fængsel indtil 10 år til fængsel indtil 12 år.

Efter lovændringen har Justitsministeriet anmodet Rigsadvokaten om at vurdere strafniveauet efter strafskærpelsen.

Rigsadvokaten har på den baggrund afgivet følgende redegørelser om strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 efter lovændringen i 2002:

- Januar 2004 – udsendt ved Rigsadvokaten Informerer nr. 8/2004
- Juni 2005 – udsendt ved Rigsadvokaten Informerer nr. 25/2005
- Juni 2006 – udsendt ved Rigsadvokaten Informerer nr. 23/2006
- Juni 2007 – udsendt ved Rigsadvokaten Informerer nr. 17/2007
- Juni 2008 – udsendt ved Rigsadvokaten Informerer nr. 13/2008
- Denne redegørelse

Ved lov nr. 501 af 17. juni 2008 om ændring af straffeloven (Strafskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn) blev der som stk. 3 i straffelovens § 222 indsat en ny bestemmelse om strafskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn. Lovændringen trådte i kraft den 18. juni 2008 og omfatter forhold, der begås efter denne dato.

Denne redegørelse indeholder derfor både en beskrivelse af ændringen af straffelovens § 222 ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 (afsnit 2) og en beskrivelse af ændringen af straffelovens § 222 ved lov nr. 501 af 17. juni 2008, hvor den nye strafudmålingsbestemmelse i stk. 3 blev indsat (afsnit 3). Herudover indeholder redegørelsen en kort beskrivelse af de tidligere redegørelser vedrørende straffene for overtrædelse af straffelovens § 222 efter strafskærpelsen i 2002 (afsnit 4). I afsnit 5 findes en beskrivelse af straffene i de sager om overtrædelse af straffelovens § 222, der er modtaget i indberetningsperioden fra den 1. september 2008 til udgangen af februar 2009, og i afsnit 6 findes en samlet vurdering af strafniveauet.

I bilaget til redegørelsen findes en beskrivelse af de enkelte sager, der er omfattet af undersøgelsen.

2. Lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffelovens § 222

2.1. Forarbejderne til lovændringen

Som nævnt ovenfor blev strafferammerne i straffelovens § 222, stk. 1 og 2, ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 hævet med 2 år til henholdsvis fængsel indtil 8 år og fængsel indtil 12 år. Ændringen trådte i kraft den 8. juni 2002 og har virkning for forhold, der begås efter dette tidspunkt.

Ændringen af straffelovens § 222 blev foreslået under Folketingets behandling af lovforslaget om skærpelse af straffene for bl.a. vold og voldtægt. Ændringen er således ikke beskrevet i lovforslagets bemærkninger.

Af Retsudvalgets betænkning af 16. maj 2002 over lovforslaget fremgår bl.a. følgende af forslagsstillerens (Socialdemokratiets) bemærkninger til denne ændring:

”Formålet med de foreslåede ændringer af straffen for seksuelt misbrug af børn er at sikre en parallelitet mellem strafferammerne for voldtægt (§ 216) og seksuelt misbrug af børn (§ 222). Forslagsstillerne forestiller sig en strafforøgelse for seksuelt misbrug af børn, som forholdsvis vil svare til forøgelsen af voldtægtsstraffen...”

Endvidere har et flertal i Retsudvalget (Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti), der tilsluttede sig ændringsforslaget, givet udtryk for følgende:

”Straffelovens § 222 bygger i hvert fald til dels på de samme beskyttelseshensyn som straffelovens § 216. Bestemmelsen i straffelovens § 222, stk. 2, omhandler således bl.a. tilfælde, hvor en person under anvendelse af tvang skaffer sig samleje med et barn under 12 år.

Samtidig kan der efter Venstres, Dansk Folkepartis og Det Konservative Folkepartis opfattelse være grund til at påpege, at straffelovens § 222 også omhandler forhold, hvor der ikke umiddelbart er sammenfald med de beskyttelseshensyn, der ligger bag bestemmelsen i straffelovens § 216 om voldtægt. Eksempelvis omfatter straffelovens § 222, stk. 1, det tilfælde, at en 16-årig har samleje med en 14-årig, uden at der har været anvendt tvang m.v. Tilfælde af denne karakter vil i praksis ofte blive afgjort med et tiltalefrafald.

I sager om overtrædelse af straffelovens § 222 er der derfor efter disse partiers opfattelse fortsat behov for en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling alt efter karakteren og grovheden af den overtrædelse af straffelovens § 222, der har fundet sted.

...

Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti går i den forbindelse ud fra, at forhøjelsen af strafferammen i straffelovens § 222 ikke ændrer ved den betydelige nuancering i den konkrete strafudmåling i sager omfattet af straffelovens § 222, hvor der som påpeget kan være endog meget betydelige forskelle i karakteren og grovheden af den enkelte overtrædelse af bestemmelsen. Eksempelvis forudsættes det, at den nævnte praksis, hvorefter en ung persons samleje med en 14-årig efter omstændighederne kan afgøres med et tiltalefrafald, vil blive videreført.

Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti går også ud fra, at forhøjelsen af strafferammerne i straffelovens § 222 ikke vil føre til væsentlige begrænsninger i den eksisterende mulighed for i sædelighedssager at idømme en betinget dom med vilkår om behandling i

tilfælde, hvor straffniveauet i dag ligger mellem 4-6 måneders fængsel og fængsel i 1 år og 6 måneder, og hvor der ikke er anvendt vold eller ulovlig tvang.”

2.2. Rigsadvokaten Informerer nr. 14/2002

I Rigsadvokaten Informerer nr. 14/2002 oplyste Rigsadvokaten følgende til statsadvokaterne og politimestrene om strafskærpelsen:

”Bemærkningerne fra forslagsstillerne og det flertal, der tilsluttede sig ændringsforslaget, må efter min opfattelse forstås således, at der ved ændringen tilsigtes en vis generel forhøjelse af straffene for overtrædelse af straffelovens § 222.

Skærpede straffe for overtrædelse af straffelovens § 222 må i lyset af bemærkningerne i hvert fald tænkes anvendt i de tilfælde, hvor overgrebet mod barnet har en vis lighed med voldtægt, uden at der dog er grundlag for at rejse tiltale efter § 216. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis gerningsmanden har anvendt tvang eller trusler som beskrevet i § 222, stk. 2, 2. led, eller hvis gerningsmanden på anden måde har optrådt sådan, at han har skræmt barnet til at underkaste sig overgrebene. I disse tilfælde synes bemærkningerne at indebære, at der kan nedlægges påstand om en strafforhøjelse på op mod 1 år.

Det er dog samtidig i bemærkningerne forudsat, at den betydelige nuancering i den konkrete strafudmåling ved overtrædelser af § 222 skal opretholdes, bl.a. således, at adgangen til at anvende tiltalefrafald i visse tilfælde ved overtrædelse af § 222, stk. 1, bevares.

Det er endvidere i bemærkningerne forudsat, at de forhøjede strafferammer i § 222 ikke skal føre til væsentlige begrænsninger i den eksisterende mulighed for at anvende behandlingsdom i sædelighedssager. Da anvendelse af behandlingsdom i sædelighedssager ifølge retningslinierne i RM 6/1997 (nu Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2005 om strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffeloven) allerede er udelukket, hvis forholdet omfatter vold og tvang, og da det i øvrigt er en betingelse, at straffen ikke overstiger 1 ½ år, vil det således formentlig kun i ganske få tilfælde udelukke brugen af behandlingsdom, at der sker en skærpelse af straffen i de situationer, der er nævnt i afsnittet ovenfor.

Det må i øvrigt lægges til grund, at de skærpede straffe også skal omfatte forhold, der henføres under § 222, jf. § 224 eller § 225, og sager, hvor der domfældes for overtrædelse af straffelovens § 210 eller § 223, jf. § 222.

Straffes der for overtrædelse af § 222 og § 216 i sammenstød, følger det af bemærkningerne til forslaget om forhøjelse af straffen i voldtægtssager, at det – udover den generelle strafforhøjelse i størrelsesordenen 1 år – bør tillægges øget vægt i skærpende retning, hvis der er tale om voldtægt begået mod et barn, jf. de almindelige bemærkninger i lovforslagets afsnit 2.1.3...”

3. Lov nr. 501 af 17. juni 2008 om ændring af straffelovens § 222

Ved lov nr. 501 af 17. juni 2008 om ændring af straffeloven (Strafskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn) blev der som stk. 3 i straffelovens § 222 indsat en ny bestemmelse om strafskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn. Bestemmelsen er sålydende:

”Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 og stk. 2, 1. led, skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.”

Ændringen har til formål at sikre, at straffen i sådanne sager er på samme niveau som straffen for voldtægt mod voksne, selv om det ikke har været nødvendigt for gerningsmanden at anvende vold eller trussel om vold for at få barnet til at underkaste sig overgrebet.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at det vil bero på de konkrete omstændigheder i den enkelte sag, om gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at skaffe sig samleje. Der bør i den forbindelse bl.a. lægges vægt på barnets alder og på aldersforskellen mellem gerningsmanden og forurettede. Endvidere bør det indgå i vurderingen, om forurettede som følge af en særlig familiemæssig eller anden tilknytning til gerningsmanden har haft vanskeligt ved at sige fra eller på anden måde modsætte sig overgrebet. Det bør tillige indgå, om gerningsmanden har opsøgt forurettede og taget initiativet til overgrebet.

Hvis der er tale om et mindre barn, dvs. i alderen op til 10-11 år, vil der være en formodning for, at gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at opnå (eller at forsøge at opnå) samlejet med barnet, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler herom. Formodningen vil være stærkere, jo yngre barnet er, og jo mere intenst overgrebet er. Hvis barnet er i alderen 12-14 år, vil det i højere grad end for de mindre børn bero på en individuel vurdering af den konkrete sag.

Det forudsættes ved loven, at straffen for samleje med børn skal fastsættes med udgangspunkt i strafniveauet for voldtægt for voksne.

Straffen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med et barn under 15 år i de tilfælde, der er omfattet af den nye bestemmelse, forudsættes således at ligge i niveauet 2 år og 6 måneders fængsel svarende til normalstraffen for et enkeltstående tilfælde af fuldbyrdet overfaldsvoldtægt mod en voksen. Er der alene tale om forsøg, bør straffen for et enkeltstående tilfælde normalt ligge fra 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel. Er der ikke tale om samleje, men alene om anden kønslig omgængelse end samleje, jf. straffelovens §§ 224 og 225, forudsættes straffen for et enkeltstående tilfælde tilsvarende forhøjet, idet der her fortsat bør være en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling.

De anførte strafpositioner vedrører alene enkeltstående tilfælde af seksuelle overgreb mod børn.

I tilfælde, hvor gerningsmanden har begået flere eller særligt grove overgreb, herunder tilfælde hvor der er tale om mere vedvarende overgreb eller overgreb af særligt krænkende karakter, forudsættes straffen som hidtil efter omstændighederne at være langt højere.

Det fremgår af forarbejderne, at strafudmålingen i de enkelte sager i øvrigt fortsat vil bero på en konkret vurdering af alle sagens omstændigheder, og at de angivne strafpositioner således vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der foreligger yderligere skærpende henholdsvis formildende omstændigheder.

Lovændringen trådte i kraft den 18. juni 2008 og omfatter forhold, der begås efter denne dato.

4. Redegørelserne fra januar 2004 - juni 2008

Rigsadvokaten har afgivet redegørelser om strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 efter lovændringen i 2002 i januar 2004, juni 2005, juni 2006, juni 2007 og juni 2008.

Undersøgelserne har omfattet et bredt spektrum af sager, idet overgreb efter straffelovens § 222 varierer fra anden kønslig omgængelse end samleje i kæresteforhold til voksne personers længerevarende og meget grove misbrug af mindre børn. Også sagernes omstændigheder har været meget forskellige afhængig af f.eks. misbrugets karakter og varighed, antallet af overgreb, forurettedes alder, antallet af forurettede, eventuel anvendelse af tvang eller pression samt forholdet mellem tiltalte og forurettede, herunder om der f.eks. har bestået et særligt tillids- eller afhængighedsforhold.

Sagernes meget forskellige karakter har også gjort det vanskeligt at foretage en sammenligning, herunder med de straffe, der må antages at være idømt forud for strafskærpelsen i 2002.

I den seneste redegørelse fra juni 2008 blev det på baggrund af en samlet vurdering af straffene i de indberettede sager dog konkluderet, at der i langt hovedparten af sagerne i vidt omfang var taget hensyn til, at straffen efter lovændringen i 2002 skulle skærpes. Tilsvarende blev det i de forudgående års redegørelser vurderet, at strafudmålingen i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 generelt set måtte antages at tage udgangspunkt i tilkendegivelserne i forarbejderne til lov nr. 380 af 6. juni 2002 om skærpelse af straffen.

Nedenfor redegøres kort for de sager, der er indkommet i indberetningsperioden fra den 1. september 2008 til udgangen af februar 2009.

5. Straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 i den foreliggende undersøgelse

5.1. Indberetningsordningen og antallet af sager

Ved Rigsadvokaten Informerer nr. 13/2008 iværksatte rigsadvokaturen en indberetningsordning vedrørende alle domme om overtrædelse af straffelovens § 222, herunder også jf. §§ 224 og 225. Ordningen omfattede by- og landsretsdomme afsagt i perioden fra den 1. september 2008 til udgangen af februar 2009. Ankedomme afsagt af landsretten efter udløbet af den nævnte periode var omfattet, såfremt byrettens dom i sagen var afsagt inden udgangen af februar 2009. Indberetningsordningen blev iværksat navnlig af hensyn til muligheden for at følge domstolenes praksis vedrørende strafudmålingen i sager, der afgøres på baggrund af den seneste lovændring med den nye bestemmelse i straffelovens § 222, stk. 3.

Der er i medfør af indberetningsordningen iværksat ved Rigsadvokaten Informerer nr. 13/2008 blevet indberettet 38 sager. Redegørelsen omfatter kun endelige domme. Byretsdomme under anke er således ikke medtaget i redegørelsen. Domme, hvor der er idømt foranstaltninger i stedet for fængselsstraf, er ligeledes ikke medtaget i redegørelsen, idet disse domme ikke belyser strafniveauet.

Kun en enkelt af de indberettede domme (dom 15) vedrører imidlertid strafudmåling efter straffelovens § 222, stk. 3. Sagen vedrører forhold begået inden for familien og dommen er derfor nærmere beskrevet nedenfor i afsnit 5.3.3.

De 38 sager, der er beskrevet i oversigten i bilaget til denne redegørelse, fordeler sig således på byretterne og landsretterne:

Byret	20 domme
Byret, nævningesager	2 domme
Landsret, ankesager	16 domme

5.2. Strafudmålingen i ankesager

Som det fremgår ovenfor, foreligger der 16 ankedomme fra landsretten. I et enkelt tilfælde forhøjede landsretten straffen (dom 24). Der var tale om en forhøjelse fra fængsel i 1 år og 3 måneder til fængsel i 2 år og 6 måneder.

I to af sagerne (dom 9 og 38) nedsatte landsretten straffen, mens byrettens dom blev stadfæstet i 12 ankedomme (dom 1, 12, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 29, 30 og 32).

I et enkelt tilfælde blev en frifindende byretsdom anket af anklagemyndigheden til landsretten, hvor der skete domfældelse (dom 3).

5.3. Straffene i de sager, der indgår i undersøgelsen

5.3.1. Indledning

Som det fremgår ovenfor under afsnit 2, er der ved lovændringen i 2002 tilsigtet en vis generel forhøjelse af straffene for overtrædelse af straffelovens § 222. Det er samtidig forudsat, at forhøjelsen af strafferammen ikke ændrer ved den betydelige nuancering i den konkrete strafudmåling i sådanne sager. Det er endvidere anført, at forhøjelsen af strafferammerne i straffelovens § 222 ikke skal føre til væsentlige begrænsninger i muligheden for at idømme en betinget dom med vilkår om behandling i tilfælde, hvor strafniveauet i dag ligger mellem 4-6 måneders fængsel og fængsel i 1 år og 6 måneder.

Der foreligger dog ikke i forarbejderne klare tilkendegivelser om det hidtidige strafniveau, der som nævnt er nuanceret, eller mere generelle tilkendegivelser om, hvilken strafsikerpelse der tilsigtes, og rigsadvokaturen har heller ikke foretaget egentlige undersøgelser på dette område inden ændringen af straffelovens § 222.

Gennemgangen af de konkrete sager nedenfor i afsnit 5.3.2. – 5.3.6. sker derfor ligesom i de tidligere redegørelser, uden at der foreligger en systematiseret redegørelse for straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 forud for lovændringen i 2002. Det er således vanskeligt med sikkerhed at vur-

dere, i hvilken grad den forudsatte strafforhøjelse er slået igennem i praksis, og der er derfor først og fremmest tale om en redegørelse for straffene, sådan som domstolene har udmålt dem i konkrete sager efter lovændringen, og en mere fri vurdering af straffniveauet i lyset af forarbejderne til lovændringen.

Som anført ovenfor under afsnit 3, er der ved lovændringen i 2008 som stk. 3 i straffelovens § 222 indsat en ny bestemmelse om strafskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn. Ved lovændringen er der tilsigtet en strafskærpelse for samleje med børn, således at straffen skal fastsættes med udgangspunkt i straffniveauet for voldtægt for voksne, hvis gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed. Ændringen har således til formål at sikre, at straffen i sådanne sager er på samme niveau som straffen for voldtægt mod voksne, selv om det ikke har været nødvendigt for gerningsmanden at anvende vold eller trussel om vold for at få barnet til at underkaste sig overgrebet. Der er som nævnt ovenfor under afsnit 5.1. kun modtaget en enkelt dom (dom 15) i indberetningsperioden, hvor straffen er udmålt under henvisning til stk. 3. Dommen er nærmere omtalt nedenfor under afsnit 5.3.3.

I det følgende (og i bilaget) er sagerne – ligesom i redegørelserne fra juni 2005, juni 2006, juni 2007 og juni 2008 – opdelt i kategorier, hvor forholdet er begået over for kærester eller andre personer, som den tiltalte har haft en kærestelignende relation til (afsnit 5.3.2.), sager, hvor forholdet er begået inden for familien (afsnit 5.3.3.), sager, hvor forholdet er begået over for en forurettet, som tiltalte har været ansvarlig for i en pasningssituation (afsnit 5.3.4.), samt sager, hvor forholdet er begået over for en forurettet, som har været betroet den tiltalte til undervisning eller lignende (afsnit 5.3.5.). Herudover er der en række sager af forskellig karakter, som det ikke har været muligt at placere i de nævnte grupper. Disse andre tilfælde er beskrevet i afsnit 5.3.6.

Det bemærkes, at sager, hvor de seksuelle overgreb tillige er henført til straffelovens § 216 om voldtægt, ikke er medtaget i denne redegørelse. Disse sager indgår i den undersøgelse af straffene i voldtægtssager, der er udarbejdet samtidig med den her foreliggende redegørelse.

5.3.2. Straffene i sager vedrørende kæresteforhold og andre kærestelignende relationer

Der er indberettet ni sager (herunder tre ankesager), som kan henføres til denne kategori. Det drejer sig dels om sager, hvor tiltalte og forurettede var kærester eller på anden måde følelsesmæssigt engageret, dels sager, hvor tiltalte og forurettede i fælles forståelse mødtes en eller flere gange med henblik på seksuelle aktiviteter. De forurettede har i de indberettede sager været i alderen 12-14 år.

Som nævnt i afsnit 2.1. og 2.2. var det i forarbejderne til lovændringen i 2002 forudsat, at den tidligere praksis, hvorefter en ung persons samleje med en 14-årig efter omstændighederne kan afgøres med et tiltalefrafald, ville kunne videreføres. I de ovennævnte sager har tiltalefrafald dog ikke været relevant, hvilket skyldes forholdets karakter, eller at aldersforskellen mellem tiltalte og forurettede har været for stor, ligesom det har haft betydning, at tiltalte og forurettede ikke i alle sager havde etableret et egentligt kæresteforhold.

Ved strafudmålingen i sager af denne karakter ses der ofte lagt vægt på den forurettedes alder, aldersforskellen, forholdenes karakter og varighed samt relationen mellem forurettede og tiltalte på gernings- og domstidspunktet. Selv om det ikke i alle tilfælde fremgår direkte af dommenes præmisser, må det antages, at der i denne type af sager fortsat lægges betydelig vægt på, at de seksuelle aktiviteter er foregået i enighed mellem parterne.

Senest i redegørelsen fra juni 2008 gav de indberettede domme rigsadvokaturen grundlag for at antage, at straffen for enkeltstående eller kortvarige seksuelle forhold mellem ynge tiltalte i alderen op til ca. 21 år og børn i alderen 12-14 år lå i niveauet fra betinget dom uden straffastsættelse til fængsel i op til 3 måneder, som i flere tilfælde blev gjort betingede, eventuelt på vilkår af samfundstjeneste.

Endvidere gav de indberettede domme rigsadvokaturen anledning til at antage, at straffen for seksuelle forhold mellem ældre tiltalte fra ca. 22 år og børn i alderen 12-14 år som udgangspunkt lå i niveauet 3-6 måneders fængsel, som kun undtagelsesvist blev gjort betinget.

Endelig var der et par enkelte domme, der viste, at straffen for overtrædelse af straffelovens § 222 selv i kærestelignende forhold kunne stige betydeligt, når der forelå særligt skærpende omstændigheder.

De nu indberettede domme ses at være i overensstemmelse med rigsadvokatens tidligere antagelser om strafniveauet i denne type sager, idet straffene i dom 1 (fængsel i 30 dage betinget) og dom 2 (fængsel i 40 dage betinget) med de yngre tiltalte ligger i det angivne niveau fra betinget dom uden straffastsættelse til fængsel i op til 3 måneder betinget. I dom 6 blev der udmålt en straf på fængsel i 4 måneder, der var en fællesstraf med den betingede straf fra en tidligere dom, hvor tiltalte blev idømt fængsel i 4 måneder, heraf 3 måneder betinget, for vold.

Endvidere ligger straffene i dom 4 (fængsel i 3 måneder betinget) og 5 (3 måneders fængsel) indenfor niveauet på 3-6 måneders fængsel, der antages at være udgangspunktet for ældre tiltalte. I dom 4 blev straffen gjort betinget under henvisning til tiltaltes gode personlige forhold, og at han ikke tidligere var straffet.

Kun i dom 3 (fængsel i 60 dage betinget) blev der udmålt en straf, som er lavere end det angivne udgangspunktet for sanktionen i sager uden skærpende omstændigheder. I den pågældende sag blev der ved straffastsættelsen lagt vægt på, at der var tale om et enkeltstående tilfælde af frivillig seksuel aktivitet med en mindreårig, som selv havde opsøgt tiltalte.

Dom 7 (fængsel i 8 måneder) og 8 (fængsel i 8 måneder) samt dom 9 (fængsel i 1 år og 6 måneder) viser en betydelig forhøjelse af straffen, når der foreligger skærpende omstændigheder, herunder betydelig aldersforskel og udnyttelse af forurettedes barnlighed og naive tillid. I dom 9 var der tillige anvendt tvang til at opnå oralsex i enkelt tilfælde.

5.3.3. Straffene i sager vedrørende familierelationer

Der er indberettet 22 sager (herunder 11 ankesager og to nævningsager), som kan henføres til denne kategori. Det drejer sig om forhold begået over for biologiske børn, stedbørn, børnebørn og søskende samt mere fjerne familierelationer som f.eks. samlevers/kærestes barn og niece. I en enkelt af de indberettede sager (dom 15) blev straffen udmålt efter den nye bestemmelse i straffelovens § 222, stk. 3, jf. nærmere nedenfor.

I sager vedrørende familierelationer ses domstolene typisk at lægge vægt på forurettedes alder, overgrebenes karakter og varighed, over hvor lang en periode overgrebene har fundet sted, om der er forsøgt og/eller gennemført samleje, om der er lagt betydeligt pres på forurettede eller anvendt tvang, forurettedes tilknytning til den tiltalte, samt om der er tale om flere forurettede. Der er i flere sager henvist direkte til tillidsforholdet mellem tiltalte og forurettede.

Sagerne varierer meget i karakter og grovhed, hvilket gør dem vanskeligt sammenlignelige. Hertil kommer, at en del af sagerne er omfattet af ordningen med behandling som alternativ til straf af personer, der har begået visse seksualforbrydelser.

Senest i redegørelsen fra juni 2008 gav de indberettede sager rigsadvokaturen grundlag for at antage, at straffen efter lovændringen i 2002 for et eller et par enkeltstående overgreb i form af anden kønslig omgængelse end samleje formentlig lå i niveauet 3-4 måneders ubetinget fængsel, når der ikke forelå andre skærpende omstændigheder. Dette er fortsat rigsadvokaturens opfattelse, jf. herved dom 10 (fængsel i 4 måneder betinget).

I dom 12 og 13 blev der udmålt straffe på fængsel i henholdsvis 5 og 6 måneder, der blev gjort betinget med vilkår om bl.a. psykiatrisk/sexologisk behandling. I de pågældende sager var der tale om 4-5 tilfælde af anden kønslig omgængelse end samleje med steddøtre i form af bl.a. beføling af kønsdele og oralsex. Dommene viser en forhøjelse af straffen i forhold til det ovenfor angivne udgangspunkt, når der er tale om mere end et eller et par enkeltstående overgreb i form af anden kønslig omgængelse end samleje.

I dom 15 (fængsel i 10 måneder) blev straffen udmålt efter bestemmelsen i straffelovens § 222, stk. 3, som blev indført ved lovændringen i 2008. Dommen kan i et vist omfang sammenlignes med dom 12 og 13, idet der var tale om mindst 4 tilfælde af anden kønslig omgængelse end samleje med en 7-8-årig dreng, hvor tiltalte befølte drengens baller og lem samtidig med, at han onanerede sig selv til udløsning. Dommen synes at vise en forhøjelse af straffen i forhold til strafniveauet forud for lovændringen i 2008, idet det dog skal bemærkes, at der ved strafudmålingen er lagt vægt på, at den tiltalte tre gange tidligere var straffet for ligeartet kriminalitet.

I dom 16-23 blev der udmålt straffe i niveauet fra fængsel i 1 år til fængsel i 1 år og 6 måneder. I flere af sagerne var der tale om flere tilfælde af anden kønslig omgængelse end samleje med mindreårige

inden for familien begået over en længere periode. Disse sager giver ikke rigsadvokaturen anledning til bemærkninger.

I de tidligere redegørelser gav de indberettede sager endvidere rigsadvokaturen grundlag for at antage, at mere end enkeltstående overgreb over en periode - der ofte vil indebære samlejer eller forsøg herpå - efter strafskærpselsen i 2002 typisk vil ligge på et niveau fra fængsel i 2 år og 6 måneder til fængsel i 3 år og 6 måneder, når der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder.

Dette er fortsat rigsadvokaturens opfattelse, jf. dom 24-28, hvor der blev udmålt fængselsstraffe i det angivne niveau fra 2 år og 6 måneder til 3 år og 6 måneder.

Dom 30 (fængsel i 5 år) og 31 (fængsel i 6 år) viser en forhøjelse af straffen, når der foreligger skærpende omstændigheder. Der er i de pågældende sager bl.a. lagt vægt på grovheden af de seksuelle overgreb, og at overgrebene fandt sted over en længere periode.

5.3.4. Straffene i sager vedrørende pasningsforhold

Der er indberettet en enkelt dom, der er en ankedom, som kan henføres til denne kategori, hvor den tiltaltes kontakt med den eller de forurettede er opnået gennem børnepasning og lignende.

I de tidligere redegørelser fandt rigsadvokaturen, at de indberettede sager kunne give det indtryk, at straffen for enkeltstående overtrædelser i form af anden kønslig omgængelse end samleje lå i niveauet omkring 3-5 måneders ubetinget fængsel.

Dom 32 (fængsel i 1 år) viser, at der sker en forhøjelse af straffen, når der foreligger skærpende omstændigheder, herunder et større antal overgreb mod flere børn over længere tid.

5.3.5. Straffene i sager vedrørende undervisningsforhold

Der er i denne indberetningsperiode modtaget en enkelt sag, som kan henføres til denne kategori, hvor den eller de forurettede har været betroet tiltalte til undervisning.

Om strafudmålingen i denne type af sager fandt rigsadvokaturen i redegørelsen fra juni 2005, at en enkelt af de indberettede sager indikerede, at enkeltstående overtrædelser i form af anden kønslig omgængelse end samleje lå i niveauet 3-4 måneders ubetinget fængsel. Denne antagelse er ikke efterfølgende blevet ændret.

Dom 33 (4 måneders fængsel) giver ikke rigsadvokaturen anledning til at ændre denne antagelse, selv om der var tale om flere tilfælde af samleje og anden kønslig omgængelse end samleje med en 14-årig pige, som tiltalte var karatelærer for. Dette skyldes, at parternes seksuelle forhold blev indledt, før tiltalte blev forurettedes træner i karateklubben. Retten vurderede derfor, at det særlige beskyttelses-hensyn, som er begrundelsen for reglen i straffelovens § 223, stk. 1, i denne sag gjorde sig gældende med mindre styrke.

5.3.6. Straffene i sager vedrørende andre tilfælde

Der er indberettet fem sager (herunder en anke-dom), som ikke kan henføres til en af de foregående kategorier.

Der er tale om meget forskellige typer af sager, idet overgrebene varierer fra et enkeltstående frivilligt samleje med en mindreårig, hvor tiltalte ikke vidste, at forurettede var under 15 år, men fandtes at have udvist uagtsomhed med hensyn til hendes alder (dom 34), til en voksen mands længerevarende grove misbrug af en 10-11-årig dreng (dom 38). De udmålte straffe varierer således fra fængsel i 3 måneder betinget til fængsel i 2 år og 6 måneder.

Sagernes meget forskellige karakter i denne kategori gør det særligt vanskeligt at foretage en sammenligning, og ligesom i de tidligere redegørelser giver disse sager ikke rigsadvokaturen anledning til særlige bemærkninger.

6. Samlet vurdering og konklusion

Som det fremgår af gennemgangen af de konkrete sager i afsnit 5 ovenfor, omfatter undersøgelsen et bredt spektrum af sager, idet overgreb efter straffelovens § 222 varierer fra anden kønslig omgængelse end samleje i kæresteforhold til voksne personers længerevarende og meget grove misbrug af mindre børn. Også sagernes omstændigheder er meget forskellige afhængig af f.eks. misbrugets karakter og varighed, antallet af overgreb, forurettedes alder, antallet af forurettede, eventuel anvendelse af tvang eller pression samt forholdet mellem tiltalte og forurettede, herunder om der f.eks. består et særligt tillids- eller afhængighedsforhold.

Disse omstændigheder må naturligvis tillægges afgørende betydning i strafudmålingen, og det kan derfor heller ikke give anledning til bemærkninger, at straffene i de indberettede domme varierer fra 30 dages betinget fængsel til fængsel i 6 år.

Sagernes meget forskellige karakter gør det også vanskeligt at foretage en sammenligning, herunder med de straffe, der må antages at være idømt forud for lovændringen i 2002.

Efter en samlet vurdering af straffene i de foreliggende sager er det imidlertid min opfattelse, at der i langt hovedparten af sagerne i vidt omfang er taget hensyn til, at straffen efter lovændringen i 2002 skulle skærpes.

Der foreligger i undersøgelsen kun en enkelt dom (dom 3 – fængsel i 60 dage betinget), hvor straffen set i forhold til niveauet i de øvrige sager efter min opfattelse burde have været højere, selv om der også i den sag formentlig er sket en vis skærpelse i forhold til tidligere praksis. Det skal dog bemærkes, at det som nævnt ovenfor i afsnit 5.3.2. ved strafudmålingen blev tillagt vægt, at der var tale om et enkeltstående tilfælde af frivillig seksuel aktivitet med en mindreårig, som selv havde opsøgt tiltalte.

På baggrund af denne undersøgelse og de tidligere redegørelser fra januar 2004, juni 2005, juni 2006, juni 2007 og juni 2008 om strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 efter lovændringen i 2002 er det overordnede billede, at domstolene gennemgående har forhøjet straffene for overtrædelse af straffelovens § 222 i overensstemmelse med intentionerne med lovændringen.

Som nævnt ovenfor i afsnit 3 blev der ved lov nr. 501 af 17. juni 2008 om ændring af straffeloven (Strafskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn) som stk. 3 i straffelovens § 222 indsat en bestemmelse om, at det ved fastsættelse af straffen efter § 222, stk. 1 og stk. 2, 1. led, skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed. Lovændringen må forventes at medføre en markant skærpelse af straffene for overtrædelse af straffelovens § 222 i de tilfælde, hvor stk. 3 finder anvendelse, idet det fremgår af forarbejderne, at straffen for et enkeltstående samleje eller forsøg på samleje med et barn under 15 år i givet fald skal tage udgangspunkt i de samme strafpositioner, som anvendes ved overfaldsvoldtægt, dvs. fængsel i 2 år og 6 måneder ved samleje og fængsel i 1 år og 6-9 måneder ved forsøg på samleje. Er der alene tale om anden kønslig omgængelse end samleje, jf. straffelovens §§ 224 og 225, forudsættes straffen tilsvarende forhøjet, idet der her fortsat bør være en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling.

Lovændringen trådte i kraft den 18. juni 2008 og omfatter forhold, der begås efter denne dato.

Der er til den foreliggende undersøgelse kun indberettet en enkelt sag (dom 15), hvor straffen er udmålt under henvisning til straffelovens § 222, stk. 3. I den pågældende sag var der tale om anden kønslig omgængelse end samleje, og der er således ikke modtaget sager, hvor den nye strafudmålingsbestemmelse er anvendt i tilfælde med fuldbyrdet samleje eller forsøg derpå. Det er derfor endnu ikke muligt at udtale sig nærmere om strafudmålingen efter den seneste lovændring.

Navnlig af hensyn til muligheden for at følge domstolenes praksis vedrørende strafudmålingen i sager, der afgøres på baggrund af den seneste lovændring, men også for fortsat at følge strafudmålingen i sager, hvor gerningstidspunktet ligger før den seneste ændringslov, er det min opfattelse, at rigsadvokaturen i en ny periode bør have indberettet sager om overtrædelse af straffelovens § 222.